

Историческа справка за сградата на Професионална гимназия „Св. Преподобни Паисий Хилендарски“ в Асеновград

Сградата, в която днес се помещава Професионалната гимназия „Св. Преподобни Паисий Хилендарски“ има емблематично значение за историята на просветното дело в Асеновград. В последните десетилетия на XIX век образованието тук се превръща в „бойно поле“ на две национални доктрини /българската и гръцката/ и пряко съдейства за консолидирането на българския етнос. Въпреки немалкото успехи, които бележи в тази посока, българската общественост има и големи проблеми, свързани най – вече със сградния фонд на просветните си учреждения. През учебната 1889/90 г. в Асеновград функционират следните училища: Държавно трикласно / помещава се в наетата къща на Георги Карааланов /, начално мъжко училище , което е в приспособена за целта сграда в квартала Циприхор, девическо училище, чиято сграда също е приспособена, и училище, наследено от времето преди Освобождението в Бахча махала. Всички тези сгради са тесни, неудобни и се рушат. В това време гърците разполагат с четири големи, просторни, строени по специален план училища. При това положение общинските власти трябва от една страна да отговорят на нуждите на своята общност, а от друга - да са в унисон с тенденциите за модернизация на образованието в национален мащаб, които изискват сградите, в които децата се обучават, да са построени според определени хигиенни изисквания.

През 1890/91г. Общината се ангажира да построи в града сграда, правена за първи път по план за българско училище. Проектът е изготвен от известния чешки архитект Йосиф Шнитер, чието дело са и голяма част от най – импозантните обществени сгради в Пловдив. С красивите си фасади, голям двор, просторни учебни стаи и театрален салон, новото училище е гордост за асеновградчани. През месец октомври 1891г. в него се нанасят учениците и учителите от Циприхорското мъжко училище, няколко отделения на девическото училище и ученици от Бахчамахленското училище и започва да се нарича Централно. Сградата отговаря напълно на името си –

тук се провеждат общите учителски съвети , в началото на всяка учебна година се правят разпределения за учители и ученици в другите училища и др. В продължение на почти 20 години тя единствената,специално строена за училище сграда в Асеновград.Много важно е това, че тук има сцена за театрални и други прояви. Понеже е единствена за българите в града, тя се ползва от всички сдружения за своята дейност и от гостуващи трупи. Така Централното училище става средище не само на просветния, но и на културния живот в Асеновград.

Девическото училище започва учебна 1897/ 8г. в друга сграда и така Централното училище остава за многобройните отделения на мъжкото училище. Това положение се запазва до 1907/8г., когато тук идват учениците от Държавното трикласно училище. Те се настаняват на горния етаж, независими от отделенията, които са на долния. В следващата година основното образование в Асеновград вече е съсредоточено в дейността на мъжката и девическа прогимназии. Сливането им в смесена става през 1909г., а събирането им в сградата на Централното училище принуждава отделенията да го напуснат. Те са разпределени в други помещения, намиращи се в близост : в училищата „Д.Петков“, „Д.Петков“ – клон, „П.Каравелов“, „Св.Димитър“ и така освобождават сградата.

В последвалите години настъпват още промени в просветния живот на Асеновград. Към прогимназията постепенно се откриват гимназиални класове, които през 1918г. се отделят като отделна образователна единица. Междувременно училищните сгради на гърците са иззети и започват да се използват за нуждите на българите. В резултат на това прогимназията вече може да освободи сградата на Централното училище и да се премести в у – ще „ Св. Архангел“. В Централното училище гимназията функционира няколко десетилетия, до построяването на днешната, ползвана от СОУ „Св. Княз Борис І“. В 50 –те години на XX век гимназиалното образование в града е представено от Пълно средно училище „Ленин“ и Смесена гимназия „Васил Коларов“. Последната се намира известно време в сградата на Централното училище. След закриването и, със същото име, там функционира основно училище.

Просветните нужди налагат на асеновградчани да продължават да използват почти столетната сграда до днес. Известно време тук се разполага Междуучилищен център с база за подготовка на ученици по специални предмети. В последните години се ползва от Професионалната гимназия „Св. Преподобни Паисий Хилендарски“.

Сградата, меняла имената си през годините, има наистина ключово значение за историята на просветата в Асеновград. Под вещото ръководство на ерудирани преподаватели тук са получавали модерно начално, основно и гимназиално образование поколения българи. За качеството на обучението, провеждано тук е достатъчно показателен факт, че много нейни възпитаници са с неоценим принос в националната ни духовна съкровищница.

Оценявайки по достойнство архитектурните и исторически достойнства на сградата, НИПК му отрежда статут на Паметник на културата от местно значение.

Изготвил справката:

Мина Христимова, уредник в ИМ - Асеновград